

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. šte. rač. 11.153. Telefon 3112

Za javno moralo

Četrto stoletje se že zvija vesoljno človeštvo v neprestanih krizah. Začelo je s svetovno vojno ter se nadaljuje v večjih ali manjših sunkih vse do današnjega dne, ne da bi mogli niti slutiti, kdaj dospemo do zadnje postaje tega križnega pota. Ne da bi se hoteli spuščati v družboslovna razmišljanja o prvenstvenem vzroku tega kritičnega stanja, gotovo je vsekakor, da preživlja človeštvo splošno krizo, ki se odraža prav na vseh področjih sodobne kulture. Kakor je res, da onemogočajo današnja gospodarska neurejenost, množstvena beda milijonov in milijonov nemanjcev ter socialna nepravilnost boljše in srečnejše življenje ogromne večine človeštva, prav tako in še bolj je res, da se izboljšanje teh žalostnih razmer in splošnega moralnega propadanja ne bo izvršilo, ako ne zastavimo pravno visoko stoječi ljudje v to svrhu vseh svojih sposobnosti, ne strahče se pri tem niti najtežjih žrtve.

Pri tem usodnem gospodarstvu in moralnem propadanju ne delamo žal Slovenci nikake izjeme. Naš mali »dobri« narod deli tovariško to bridko usodo z milijonskimi svetovnimi narodi in mogoče z edino — toda oteževalno — razliko, da bodo naše moralne rezerve izčrpane še veliko prej kot pri naših številčno močnejših sosedih. Nas ne bremenijo samo lastna nemorala, marveč tudi ona tujih gospodov, ki kujejo svoje kapitale iz krvi in žuljev ponižane in izkoriščane slovenske raje.

Kaj storimo pri nas, da se ubranimo grozeče poplave, ki goni uničujoče valovje preko naših kulturnih poljan? Kje so možje, ki bi dvigali srečo bednega slovenskega ljudstva ter zanašali vanje besede ljubezni in sloge, poguma in podjetnosti? Vsa naša kultura, najvišje človečanske dobrine, vera in poštenje, narodnost in socialnost, vzgoja in izobrazba, napredek in patriotizem: vse je postalo ničevno tržno blago, reklamni artikel za politične žonglerje, ki iščejo pri tem le sami sebe in svojo korist. Prisluhimo samo za kratak čas našim javnim tribunam: političnim časopisom in strankinim komunikacijam, prižnicam in učilnicam, sejam in zborovanjem! Od vse povsod nam udarja na uho glas sovraštva in strupene borbe človeka proti človeku, stanu proti stanu, stranke proti stranki. Iz vsake enunciacije nam zveni podtalna grožnja maščevanja in gnjeva. Kar je bilo še včeraj najvišje in najsvetlejšje načelo in kar naj bi postalo tako rekoč naš kulturni program, se sumniči danes kot satanska zvijača in spletkaz brezvestne opozicije. Kar so si zamišljali najidealnejši slovenski možje v korist in dvig svojega naroda, je obsojeno že celo vrsto let v nedovoljeno in nelojalno opozicionalno vegetiranje kljub kakršni koli izmenjavi na vodilnih mestih našega naroda.

Razmere, ki hrome voljo, ki ubijajo vsako dejavnost, razorožujejo naše ljudstvo in to v časih najhujše gospodarske in moralne krize ter v dobi najdrznejših imperializmov.

Z ozirom na vse to več kot obupno današnjico nastaja veleresno vprašanje: kaj naj začne učiteljsvo sredi teh moralnih razvalin? Po poti, ki nam jo kažejo naši politiki in strahotno razsvetljujejo naše javne tribune, ne sme za nobeno ceno, pod nikakim pogojem. Ravno mi učitelji se najbolje zavedamo, da je v takih razmerah nemogoče sleherno vzgojno in kulturno-organizacijsko delo in da narod, ki nima takih političnih in kulturnih idealov, da bi jih pod kaznjivo takojšnjega onemogočanja ne smela zatajiti nobena partizanska konjunktura, nima bodočnosti in pravice do obstanka.

Eden največjih sodobnih Evropevc, pokojni Masaryk, oboževani voditelj Čehoslovakov, je postavil svoji državi trdno podlago političnih in moralnih idealov. Veliki češki voditelji so bili vsi tudi znanstveniki, umetniki in kulturosovc, ki so vodili boj za svobodo svojega naroda z duhovnim orožjem. Zavedali so se predobro, da imajo v zboru drugih večjih držav mali narodi svojo posebno zgodovinsko misijo, svojo moralno veličino in kultiviranje demokratičnih svobodščin.

Ker nimamo za tako pojmovanje zgledov doma, jih bomo šli slovenski učitelji iskati v domovino teh mož. Kar velja za male narode, velja tudi za male ljudi. Stan smo, v katerega se sme menda vsakdo obreginiti. Zdi se, da sta ljubezen in strpljivost izginili iz našega javnega življenja in da je nauk o »levem licu« že davno postal samo popisano kos rumenega pergamenta. Vzgojitelji morajo izpreminjati nauke v življenje. Danes pripada ta naloga nam, ker je medsebojna ljubezen, izživljajoča se v vzajemni pomoči ponižanih in razžaljenih, edina pot do moralnega prerodenja našega naroda.

Naše maščevanje bodi edino pravilno vzgojno delo: organizacija vseh poštenih, da se v medsebojni ljubezni in slogi bore za lastno in skunno srečo ter proti vsaki propovedi sovraštva.

Ob spremembi v resoru prosvetnega ministrstva

Novi prosvetni minister g. Dimitrije Magarašević

V torek je objavilo dnevno časopisje vest o rekonstrukciji vlade g. dr. Milana Stojadinovića. Izvršena je sprememba v raznih resorih, toda nas zanima predvsem, da je prevzel prosvetni resort upokojeni pomočnik prosvetnega ministra g. Dimitrije Magarašević.

Novi prosvetni minister g. Dimitrije Magarašević je rojen l. 1888. v Sremskih Karlovcih, kjer je tudi dovršil srbsko avtonomno gimnazijo. Po dovršenih gimnazijskih študijah je študiral na univerzah v Beogradu, na Dunaju in v Zagrebu ter je 1911. leta diplomiral na filozofski fakulteti v Zagrebu.

Takoj po dovršenih študijah je g. Magarašević začel z javnim in političnim delom. Skupno z drugimi vojvodinskimi omladinici je zastopal srbske interese v teh krajih. Kaj kmalu se je pojavil v prvih vrstah omladincev. Zaradi svojega dela je kmalu prišel pod stalno kontrolo avstrijskih oblasti, in je bila končno proti njemu vložena obtožba od strani vojnega domobranskega divizijskega sodišča v Zagrebu. Le koncu vojne se je imel zahvaliti, da ni moral nositi težkih posledic te obtožbe ter se je rešil tudi zapora. Bil je najprej profesor na novosadski višji meščanski šoli, pozneje je bil profesor v Zagrebu, kjer je postal prosvetni referent. Na tem mestu se je izkazal kot strokovnjak in dober poznavalec prosvetnih vprašanj.

Leta 1925. je prišel s položaja prosvetnega inspektorja v Osijeku za načelnika za srednje

šolstvo v prosvetno ministrstvo. V tedanjih neurejenih razmerah je mnogo pripomogel k ureditvi in organizaciji srednješolskega pouka. L. 1927. je postal pomočnik prosvetnega ministra, a kmalu po izvršenih volitvah je bil upokojen.

Tudi po upokojitvi je mnogo sodeloval v javnem življenju. V času avtoritativnih režimov je ostal v politični rezervi, ker je kot prepričan demokrat odločno zastopal stališče, da avtoritativni režimi niso v skladu z narodnimi interesi.

Ko prevzema novi gospod minister posle zre učiteljsvo vanj s polnim zaupanjem, ker vidi v njem strokovnjaka za prosvetna vprašanja. V njem gledamo praktika, ki je že na raznih položajih spoznal in vodil naše šolstvo in mu prav zaradi tega niso interesi šole in učiteljskega stanu neznan. V njem gledamo moža, ki bo s povsem objektivnim pogledom premočil in ocenil učiteljsvo delo. Od njega pričakujemo, da bo skušal spoznati krivice, ki so bile prizadejane učiteljsvu, in jih tudi popraviti.

Na glavni skupščini v Skoplju je opozicija poudarjala predvsem to, da vodstvo učiteljske organizacije ni bilo v stikih s prosvetnim ministrstvom. Tega stanja ni zagrešilo naše vodstvo niti ga ni zagrešilo učiteljsvo, toda obstajalo je vendar. In če pogledamo vsa prizadevanja našega vodstva, da se vzpostavijo v tem pogledu pravilni odnosi, tedaj nas navdaja ob spremembi v prosvetnem ministrstvu nova nada, da bo naše združenje našlo sedaj vendarle razumevanje za svoje težnje tudi pri voditelju naše prosvete, pri g. prosvetnem ministru. Mnogo težkih vprašanj je, ki čakajo objektivne in pravične rešitve.

Da se ne pozabi

Vprašanje celibata za učiteljice narodnih šol je še vedno aktualno. Tišči nas, ker se zavedamo krivice, ki nam je bila prizadejana.

Na pobudo članic ljubljanskega učiteljskega društva se je vršilo konec preteklega šolskega leta večerno zborovanje, na katerem so tovarišice obravnavale zadnje kršitev njihovih pravic, namreč uvajanje delnega celibata s finančnim amandmanom ter odpust iz službe brez pokojnine v primeru poroke z neučiteljem.

Prečital se je referat: Učiteljica — žena in narodna prosveta, ki obravnava veliko važnost udeleževanja učiteljice v službi ter naglašja potrebo njenega dela za skupnost, nadalje potrebo po večjem številu učiteljstva v državi ter absurdnost zahteve, da sme biti učiteljica poročena le z učiteljem.

V debati, ki je sledila, so tovarišice poudarjale sledeče: **Amandman nasprotuje osnovnim principom ustave in uradniškega zakona** ter pomenja veliko nevarnost neomejenih nadaljnjih kršitev, ki se utegnejo razširiti na vse ženske, eventualno tudi na moške. **Potrebno je**, da vsaj takrat, ko se nam odvzemajo že pridobljene pravice, solidarno povzdignemo svoj glas proti tem kršitvam. **Ni naš namen**, da se borimo za predpravice žen, ampak za njihovo enakopravnost. To je jedro feminizma, ki pri nekaterih vzbuja neupravičeno bojazn, ker ne poznajo njegovega bistva. Sprejme se predlog, da poskrbi društveni odsek učiteljic za predavanje o feminizmu, da slišijo vsi, kaj je njegov namen.

Jasni se!

(Po III. počitniškem pedagoškem tečaju Pedagoške centrale v Mariboru)

V letošnjem letu — bogatem na tečajih, kongresih in skupščinah — je priredila tudi »Pedagoška centrala« v Mariboru počitniški tečaj.

Obiskovalcev je bilo okoli 100. rednih malo manj. Nekaj je bilo tudi priložnostnih, ki so prihajali poslušati le »izbrana« predavanja ali so se pa odtegnili diskusijam iz kakršnega koli vzroka. Veliko večino je imela mladina. Lepo je bilo število takih, ki bodo v tem letu delali v Mariboru praktični izpit. Pa tudi starejših ni manjkalo. Če bi skušali opredeliti tečajnike, bi rekli takole: četrtnina je bila takih, ki je prišla na tečaj, da je pač bila; dobra polovica je bila onih, ki žele dobiti na tečajih praktične migljaje za svoje delo, katerim je teorija več ali manj potrebna ali nepotrebna zlo, in končno četrtnina take mladine, ki želi prvenstveno jasnosti v gleda-

nju na ped. probleme in šele v drugi vrsti »navodila«.

Posebno so bili pozdravljeni prvič na mariborskem tečaju kot predavatelj zastopniki ljubljanskega pedagoškega kroga in Beograda. Hvalevredno je, da P. C. izpopolni svoj krog predavateljev tudi od drugod, da tako spoznavamo gledanja in delo pedagogov celotne domovine.

V dopoldanskem in popoldanskem delu v tečaju je predavalo 15 predavateljev, zato bomo posamezna predavanja naznačili le v glavnih obrisih in kolikor mogoče zgoščeno:

1. Prof. Anica Černejeva je obravnavala »Posebne naloge deklishe vzgoje v višjih razredih ljudske šole«. Prikazala je žensko bitje kot enakovredno moškemu, poudarjala je raznovrstnost njene duševne strukture, ki je enotnejša in živi v vsakem trenutku vsa. Nje-

VSEBINA:

Za javno moralo.

Ob spremembi v resoru prosvetnega ministra.

Da se ne pozabi.

Jasni se!

Pedagoška centrala v Mariboru — slovenskemu učiteljsvu.

† Tovarišu Završniku Karlu v spomin.

† Ljudmila Soba - Širčelj.

LISTEK: Ob Kajčevi »Tilki«.

Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Kaj vse pišejo o učiteljsvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

no gledanje je bolj življenjsko, teži za uporabnostjo in intuitivno čuti globlje kakor kavzalnı moški. Ona daje neprestano, a se ne »razdaje«. Po razčlembi duševnega razvoja ženske mladine in v vzporejanju z moško je predavateljica ugotovila, da je duševna podoba že v razvojnih fazah izrazitejša in končno enotnejša kakor moška. Individualne razlike nadarjenosti so večje od spolnih. O nalogah bodoče vzgoje ženske mladine je poudarila: zdrav odnos moža do žene; ženo bouditi in jo opogumiti ter ji dati možnost uspeha; obračati posebno pažnjo na duševne prelome mladostnice, ki so navadno vzrok moralnega padca, v višje deklishe razrede spada prvenstveno ženska učna moč; v pubertetni dobi je najjačje vzgojno sredstvo zaupanje in končno bo treba dati večji poudarek spolni vzgoji in pouku. Pri tem pa ni zanemarjati poklone vzgoje, gospodinjske in materske vzgoje. (Vzgojne gospod. - nad. šole). Koedukacija ni popolnoma izvedljiva, pri nas se ji vsaj po možnosti približujemo s koinstrukcijo.

2. Dva svetova v življenjskem, torej tudi v pedagoškem gledanju je skušal prikazati nepristransko učitelj Ciril Drekonja, ki je govoril o »Moderni šoli v luči idealizma in materializma«. Uvodoma se je dotaknil šolsko - reformnih gibanj, ki so nastala radi sočasnih življenjskih razgibanosti in se javljajo zavestno in podzavestno. Diferenciacija še ni končana. Danes se prikazujejo trije tipi šol: a) stara šola — šola zlate sredine, ki je v likvidaciji, b) nova šola v pravcu idealizma in c) nova šola v smislu materializma. Težišče oziroma svojstvenost posameznih tipov se nahaja v postavljanju vzgojnih ciljev.

»Idealizem in šola« je označil predavatelj v glavnem nekako tako: Idealistično naziranje v duhu, materiji in življenju obrača človeka k samemu sebi — k subjektu. Središče pouka je otrok, katerega je treba preprodit. Šola je oblikovalnica otrokovega duha. Novo šolo v luči materializma je prikazal v povezanosti človeka z materijo, s naravo, z družbo, z gospodarskimi in življenjskimi potrebami. Moč okolja in razmere silijo človeka v proučevanje družbe. Težišče šolskega dela v samem življenju učenčevega okolja.

»Učitelj mora nujno poznati vsa obstoječa stremeljenja v pedagogiji, strogo ločiti ter kritično in požrtvovalno vršiti svoje vzgojno poslanstvo«, je nekako zaključil predavatelj svoja izvajanja.

3. O »karakterologiji in njenemu pomenu za vzgojno delo« je govoril docent dr. Stanko Gogala. Poudarjal je sledeče: Troje je važno: oblikovanje — kulturne vrednote — oblikovalec, vzgojiteljeva osebnost. Pot vzgojitelja, ki se zaveda vzgojnega optimizma, ni egocentrična. Spoznavati je treba gojenca = karakterologija, ki je totalna, celotna in ji daje snov sintetična psihologija. Sintez je umetnost in vzgojitelj naj bi bil umetnik v gledanju in oblikovanju.

Karakterologija je mlada veda; dal jo je razvoj psihološke znanosti, ki ne secira več, temveč zagradi celega človeka, kakršnen je.

Predavatelj je prikazal razne sisteme v karakterologiji in jih podrobno označil in razčlenil: Kretschmer gleda osnove karakterja po razmerju duševnih sposobnosti in telesni konstituciji. Loči dva glavna tipa: shicotimičnega (razdvojenega) in cikličnega (zaokroženega) človeka. Jacutschev ejdetski tip človeka loči dva podtipa: integrski ejdetski (nedotaknjen, celoten, 70 do 80% ljudi) in ne-integrski ejdetski tip (razcepljen in raztrgan, 20 do 30% ljudi). Sprangerjevi tipi so zgrajeni na duhovni človekovi usmerjenosti, t. j. na gospodarskih, kulturnih, socialnih i. dr. odnosih. Künl pa loči po psihoanalizi in individualni psihologiji mehkužni in odporni tip, oba z aktivnim in pasivnim odtenkom: junak filma — »Heimhen«, Cezarjev tip — »Tölpel«.

Karakter primaren, karakterne poteze so elementarne. V odnosih karakterja do indi-